

Л.О. Варзацька, Г.Є. Зроль, Л.М. Шильцова

УКРАЇНСЬКА МОВА

Робочий зошит

4 клас

До підручника

Л.О. Варзацької, Г.Є. Зроль, Л.М. Шильцової

*Схвалено для використання
в освітньому процесі*

ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА – БОГДАН

УДК 811.161.2(075.2)
В 18

*Схвалено для використання в освітньому процесі
(Рішення експертної комісії з педагогіки та методики початкової освіти
від 9 квітня 2021 року (протокол № 3),
лист ІМЗО від 15.04.2021 р. № 22.1/12-Г-15)*

Варзацька Л.О., Зроль Г.Є., Шильцова Л.М.

В 18 Українська мова : робочий зошит : 4 кл. / Л.О. Варзацька,
Г.Є. Зроль, Л.М. Шильцова. — Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2021. — 80 с.

ISBN 978-966-10-6464-4

Зошит укладено відповідно до Державного стандарту початкової освіти, Типової освітньої програми, розробленої під керівництвом О.Я. Савченко та підручника «Українська мова та читання. 4 клас. Ч. 1» (авт. Варзацька Л.О., Зроль Г.Є., Шильцова Л.М.).

У посібнику запропоновано різноманітні додаткові вправи до кожного уроку. Місце їх використання вчитель визначає залежно від логіки вивчення мовного явища.

Подані завдання допоможуть учителям організувати диференційоване навчання, чергувати колективні та індивідуальні види роботи, підвищити інтелектуально-емоційну активність молодших школярів, заохотити їх до пізнавальної діяльності.

Для учнів та вчителів 4-х класів.

УДК 811.161.2(075.2)

УВАГА!

Завантажуйте безкоштовний інтерактивний додаток,
використовуючи детальну інструкцію, за посиланням:

bohdan-digital.com/011404

Технічна підтримка: (0352) 52-06-07, 067-352-09-89;
admin@bohdan-digital.com

Навчальне видання

ВАРЗАЦЬКА Лариса Олексіївна, **ЗРОЛЬ** Галина Євгенівна,
ШИЛЬЦОВА Любов Михайлівна

УКРАЇНСЬКА МОВА

Робочий зошит

4 клас

До підручника Л.О. Варзацької, Г.Є. Зроль, Л.М. Шильцової

Головний редактор *Богдан Будний*

Редакторка *Ірина Чоренька*

Обкладинка *Ростислава Крамара*

Комп'ютерна верстка *Ірини Демків*

Технічна редакторка *Неля Домарецька*

Підписано до друку 22.04.2021. Формат 70×100/16. Папір офсетний.
Гарнітура Таймс. Умовн. друк. арк. 5,2. Умовн. фарбо-відб. 5,2. Накл. 2000 пр.

Видавництво «Навчальна книга – Богдан»

Свідчення про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 4221 від 07.12.2011 р.

Навчальна книга – Богдан, просп. С. Бандери, 34а, м. Тернопіль, 46002
Навчальна книга – Богдан, а/с 529, м. Тернопіль, 46008; тел./факс (0352)52-06-07; 52-19-66; 52-05-48
office@bohdan-books.com www.bohdan-books.com

ISBN 978-966-10-6464-4

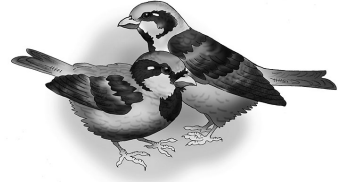
© Навчальна книга – Богдан, виключна
ліцензія на видання, оригінал-макет, 2021

1. Чому птахів треба берегти? Склади і запиши речення із «розсипаних» слів.

Тому, що, труднощі, їх, вони, подолати, можуть, спіткають, у довкіллі.

У, дні, замело, все, коли, снігом, і, до, дістатись, їжі, неможливо, частина, більша, гине, птахів.

Птахам, зимуючим, корм, ще, з, літа-осені, заготувати, слід.

2. Прочитай текст. Випиши іменники з прикметниками, постав їх у називному відмінку, визнач рід, виділи закінчення.

В Африці живе великий птах марабу. Зростом він з дорослу людину. Розмах крил просто вражає, а шия у нього гола, щоб не бруднити пишного пір'я. Його сильного дзьоба бояться навіть леви. Марабу походжає біля людських жител, де він з'їдає відходи на смітниках. Тому цей птах — бажаний гість в африканських селах.

За Марком Беденком та Олександром Савельєвим

До сторінок 84–86

1. За твердженням і висновком склади текст-міркування на тему «Біла зима». Запиши тільки доведення.

Твердження. Дехто нарікає на зиму: вона несе холодні вітри, завірюхи, снігові замети, застуду. Але, якщо подивитися з іншого боку, можна зробити протилежний висновок.

Доведення.

- Чим красива зима?
- Що припасла зимуючим птахам?
- Що зберігає під сніговим покривом?
- Кому співає колискову пісню?
- Для чого сковує льодом водойми?
- Що дарує дітям?

Висновок. Отже, зима не тільки сувора, але й добра. А до незгод слід готуватися заздалегідь.

-
-
2. **Випиши із складеного тексту (завдання 1) прикметники з іменниками, визнач їх рід, відмінок і виділи закінчення.**
-
-
-

До сторінок 86–87

1. **Провідміняй словосполучення: *літня жінка, літній чоловік, літнє сонце.***
-
-
-
-
-
-
-
-

2. **Прочитай початок оповідання Василя Сухомлинського «Бабусин борщ».**

У бабусі дві онучки. Живуть вони у великому місті, а на літні канікули приїхали до неї в гості.

Рада бабуся онучкам. Пригощає їх черешнями, свіжим медом і варениками. Та дівчаткам найбільше хочеться борщу: мама розповідала, що бабуся варить смачний-пресмачний борщ.

Зварила бабуся борщ. Та от біда: забуватися стала. Поки варила — двічі посолила. Поставила на стіл дві миски борщу та й припрошує онучок.

З'їли дівчатка по ложці борщу. Ой, який же солоний!
Перезирнулися між собою, усміхнулися непомітно...

- 3. Закінчи оповідання (завдання 2). Напиши, як повелися дівчатка, щоб не засмутити стареньку. Скористайся за потреби словами для довідки.**

Слова для довідки: ложка за ложкою, добавки, та все дякують, а чи солила?...

До сторінок 88–89

- 1. Утвори прикметники від поданих іменників і запиши. Розбери їх за будовою.**

Прилуки — _____

Золотоноша — _____

Запоріжжя — _____

Норвегія — _____

Кременчук — _____

глядачі — _____

- 2. Утвори за зразком прикметники на -ський від іменників, у яких кінцевий приголосний основи не переходить у суфікс.**

Зразок: Полтава — Полтавський

Харків — _____

Миколаїв — _____

Львів — _____

Житомир — _____

- 3. Прочитай текст. Знайди і підкресли прикметники на -ський, -цький, -зький.**

Щоб поєднати ріки, моря чи океани, риють канали. Завдяки цим морським дорогам вдалося у кільканадцять разів скоротити шлях кораблів. Найвідоміші канали — Панамський і Суецький. Панамський полегшує кораблям важкий шлях навколо Південно-Американського континенту. Суецький канал став найкоротшим шляхом з Європи в Індійський океан.

За Марком Беденком та Олександром Савельєвим

До сторінок 89–91

- 1. Прочитай. До чого спонукає автор цих рядків? Підкресли іменник і зв'язані з ним прикметники, визнач їх рід, число, відмінок.**

Молись, дитино, щиро-щиро,
тебе почує твій Отець.
Хай чисте серце справедливе
до неба кине промінець.

- 2. Прочитай речення. Спиши їх, розкриваючи дужки. Визнач відмінок прикметників.**

Хіба я зможу за життя земного
забути про (могутній) Отця?
З (Господня) молитвою святою
буду йти впевнено усе своє життя.

До сторінок 92–93

1. Прочитай текст. Устав у прикметники пропущені закінчення. Визнач їх відмінок.

Ходімо в історичне минуле і побуваймо в давн__ українськ__ хаті. Тут і досі витає дух старовини. У велик__ світлиці на покуті образ Бож__ матері. Оглядаємо кімнату. В кожній домашн__ речі бачимо людську працю.

На дерев'ян__ лаві тканина доріжка. Біля печі — глиняні горщики. А в дерев'ян__ скрині зберігається полотняна сорочка. Вона посіріла від часу, але у справжн__ ручн__ вишивці добре видно червоні квітки з чорними листочками.

Час спливає, але речі залишаються свідками минулого. І ми доторкнулися до нього, дякуючи цій незабутн__ екскурсії.

2. Склади і запиши два речення із поданим словосполученням, поставивши його у давальному і місцевому відмінках. Виділи закінчення.

Справжня вірна дружба

До сторінок 93–95

1. Прочитай слова популярної пісні. Якою названо зиму?

Це зима, це зима,
це казкова зима
доторкнулася мрій моїх...

Леся Горова

Продовж речення.

Зима подарує нам _____, _____,
_____ казок.

2. Склади і запиши продовження речення, використовуючи слова для довідки. Виділи закінчення прикметників у множині і визнач їх відмінок.

У казках буде розповідатися про _____,
_____, _____, _____.

Слова для довідки: небачений край, дивовижний замок, прекрасна принцеса, сміливий принц, могутній велетень, жахливе чудовисько, непереможний лицар, добра фея, злі чаклуни.

ЧИСЛІВНИК

До сторінок 96–97

1. Обведи «хмаринкою» правильно написані числівники.
П'ятнацять, п'ятнадцять, п'ядесят, п'ятдесять.
Шістнадцять, шіснацять, шістсот, шіссот.
Дванадцять, дванадцять, двадцять, двадцять.
2. Запиши словами подані рівності, використовуючи прийменники.

(до) $70 + 20 = 90$

$60 + 30 = 90$

(від) $80 - 50 = 30$

$50 - 50 = 0$

До сторінок 97–100

1. Провідміняй: 5 хвилин, 5 зайчат.

2. Утвори словосполучення числівник + іменник та запиши.

о 7 (годині)	після 20 (години)
о 16 (годині)	після 10 (години)
14 (гривень)	601 (гривня)
-
-
-

До сторінок 100–102

1. Прочитай речення. Запиши в них числа словами.

Золоті ворота в Києві — головна урочиста брама міста за часів Київської Русі — споруджена в (11) _____ столітті.

Запорізька Січ була заснована у (16) _____ столітті.

Україна була козацькою державою у (17–18) _____ століттях.

Тарас Шевченко жив у (19) _____ столітті.

2. Прочитай текст. Випиши речення з числом 14, записавши його словом.

Влітку 1651 року лютувала битва. В одному місці скупчилось 300 козаків. Оточені зусібч, вони майже всі полягли.

А один упродовж 3 годин чинив опір польському війську. Козак був прошитий 14 кулями, але не склав зброї. Відмовився від запропонованого помилування і помер як герой.

Тарас Шевченко написав у своїй поемі такі рядки:

Нас тут 300, як скло,
товариства лягло.

Історія повторилась у 1918 році, коли 300 студентів стали на захист незалежної України.

Про них Павло Тичина написав:

На Аскольдовій могилі поховали їх —
300 мучнів українців, славних, молодих...

ЗАЙМЕННИК

До сторінок 103–105

- 1. Прочитай текст. Підкресли у ньому займенники. Усно постав до них запитання.**

Степанко знайшов на шкільному подвір'ї двадцять копійок.

— Це хтось загубив, — подумав собі. — Віднесу Марії Григорівні.

Марія Григорівна похвалила його.

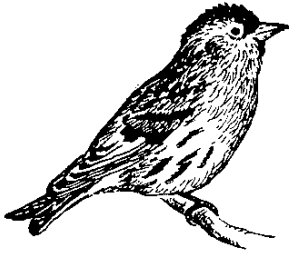
— Ти чесний, хороший, Степанку.

Була велика перерва. Степанко почув із шкільної радіогазети розповідь про свій вчинок. А наступного дня побачив у стінгазеті своє фото.

За Василем Сухомлинським

- 2. Прочитай текст. Впиши займенники, скориставшись словами для довідки.**

Чижики звили собі гніздо на найвищій гілці найвищої ялини. Але не тому, що _____ були такі горді. Просто _____ здавалося, що нагорі буде безпечніше.

— Треба зробити так, щоб _____
не міг побачити _____ гніздечко, —
казала молоденька чижиха.

— Не хвилюйся, моя мила, — наспі-
вував _____ чижик. _____ дуже
любив _____ дружину і _____ здавалося, що в усьо-
му лісі нема такої красуні, як _____. — _____ все
зроблю гаразд!

За Оксаною Іваненко

Слова для довідки: вони, їм, ніхто, наше, їй, він, свою,
йому, вона, я.

До сторінок 105–107

1. Запиши замість іменників особові займенники, визнач їх особу.

Ось прийшли морози (_____)
і зима (_____) настала.

Оксана Копиленко

Добре слово (_____) настрій (_____),
дух (_____) підносить.

Дмитро Білоус

2. Устав у вірш потрібні займенники, визнач їх особу, число.

Де _____, білочко, живеш?
Що _____, білочко, гризеш?
_____ гризу горішки,
і гриби, і шишки.

Галина Демченко

Прошу _____, із берези
_____ соку не точить.
_____ краще їй сестричку
зелену посадить.

Любов Забашта

1. Провідміній займенники 1-ї особи, уживаючи прийменник.

- Н. ходжу **я** _____ ходимо **ми** _____
 Р. прийшов до _____ прийшов до _____
 Д. сказав _____ підказав _____
 З. понадіявся на _____ понадіявся на _____
 О. зустрівся зі _____ зустрівся з _____
 М. цінує в _____ цінує в _____

2. Прочитай вірш. Підкресли займенники, визнач їх відмінок і число.

Білесенькі сніжиночки,
 вродились ми з води;
 легенькі, мов пушиночки,
 спустилися сюди.
 Але вітрець буйнесенький
 жене та крутить нас.
 Не дми, не дми, дурнесенький,
 бо вже нам спати час.

Микола Вороний

1. Прочитай діалог з твору Степана Васильченка «В бур'янах». Визнач відмінок займенників. Підкресли дієслова, від яких залежать займенники.

- А ось і наш волоцюга! Де це ти був?
 — Був у полі та заблудив.
 — Хто ж тебе привів додому?
 — Чумаки. «Сідай, кажуть, з нами, ми тебе доведемо».

Та й посадили мене на віз. І дали мені батіг, волів поганяти.

— Ну чого ж тебе понесло в поле?

Тарас почав розповідати, що ходив він туди, де сонце сходить, бачив залізні стовпи, що підпирають небо.

— Ой, Тарасе, що з тебе буде?

2. Уяви, що ти запросив друзів з іншої школи. Склади діалог зі своїми ровесниками, уживаючи займенники другої особи множини.

— Вітаємо _____, друзі!

— Скажіть, будь ласка, якими справами _____ займаєтесь у вільний час.

— Які ігри _____ подобаються?

— Чи є у _____ школі гуртки технічної творчості?

— Хто їх з _____ проводить?

— Чи запрошують _____ на виставки моделей юних конструкторів?

— Сердечно дякуємо _____, що завітали до нас.

— Нам дуже цікаво було з _____ поспілкуватись.

— Спасибі і _____, шановний Іване Петровичу, за те, що відгукнулися на наше запрошення. Будьте здорові. До побачення.

До сторінок 111–113

1. Прочитай речення. Підкресли в них займенники 3-ї особи, визнач їх число і відмінок.

Щастя не в повітрі в'ється — воно в труді дається.

Лютують морози, але вони не лякають нас.

Криниця при дорозі край села,
і журавель, похилений над нею.
Хоч би куди дорога завела,
думки мої із рідною землею.

Микола Луків

Дивною казкою був мені світ, —
так, наче він мені снився.

Безліч пройшло з того часу вже літ, —
світ же, як сон, залишився.

Олександр Олесь

- 2. Прочитай текст. Спиши, поставивши займенники, що в дужках, у потрібному відмінку. Визнач їх особу, число, відмінок.**

КРИНИЧКА

У лузі криничка. Вона тут давно-давно. Хто (вона) викопав — невідомо.

Над (вона) верба схилилася. На гілці глиняний кухлик висить.

Не минають люди кринички. Верба (вони) кухлика подала, а криничка пригостила водицею. Усіх щедро напуває криничка, а води в (вона) не меншає.

За Василем Чухлібом

До сторінок 114–116

- 1. Прочитай текст. Спиши, замінивши іменники, що повторюються, займенниками.**

Чи завжди зимовий вітер співає лагідні пісні? Хто потерпає від зимового вітру? Від зимового вітру потерпають птахи. Птахам треба допомагати. Для птахів слід влаштовувати годівнички і класти птахам заготовлений з літа корм. Птахи віддячать вам влітку.

2. Прочитай текст. Устав пропущені займенники.

Як чудово, коли в дитячі сни приходять казка! І прокинувшись, _____ бачать на віконній шибці такий чудернацький візерунок, що починають вірити в чудеса.

А той художник-чарівник радо дарує дітям цю втіху. Ось і тепер надумав _____ дістатися до знайомого вікна багатоповерхівки. Там достатньо роботи. Приготував пензлик і рушив. Але що це? Будинок зруйнований, у _____ немає вікон і людей нема. Хто ж заподіяв таке лихо? Хто гірше найлютішого вітру і морозу приніс _____ горе?

Заплакав старенький, сховав пензлик і полетів до неба.

— **Про які події розповідає цей текст?**

3. Доповни речення, скориставшись словами для довідки.

Зимовий вітер може охолодити _____, та не може охолодити _____.

Слова для довідки: землю, гарячі серця.

ДІЄСЛОВО

До сторінок 117–119

1. Склади і запиши речення із «розсипаних» слів. Розбери його за членами речення та частинами мови.

Дарує, сонечко, ласку, людям, і, тепло.

2. Прочитай вірш. Розпізнай дієслова. Випиши їх. Постав до них запитання.

Я хустиночку (по)краю,
квіточок по ній (на)шию,
(по)мережу всю (по)краю,
(по)в'яжу собі (на)шию.

До сторінок 119–121

1. Прочитай вірш. Підкресли в ньому граматичні основи речень. Познач число дієслів.

У куточку, під парканом
сніг біліє — там зима!
А де сонечко дістане,
снігу й крапельки нема.
Там вже травка зеленіє
й сині проліски цвітуть,
черв'ячок вже землю рие,
а пташки гніздечка в'ють.

Катерина Перелісна

2. Прочитай текст. Випиши дієслова у дві колонки: в однині, у множині.

ЧОГО СИНІЧКА ПОВЕСЕЛІШАЛА?

Рано-вранці синичка прокинулася на гілці високого ясеня. Подивилася на снігові кучугури, на заячі сліди. І раптом... дзвінко заспівала. Заспівала і здивувалася.

— Чого мені так весело? Треба спитати в когось.

І вона полетіла на лісову галявину. Там був справжній базар. Пташки щебетали, свистіли, тьохкали й кружляли над чорною смужкою посеред білого снігу.

Синичка глянула на смужку і теж зраділа.

— Тепер я знаю, чого мені весело! Незабаром весна!

За Юрієм Ярмишем

Однина

Множина

_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

До сторінок 122–124

1. Прочитай вірш. Підкресли в ньому дієслова. Визнач їх час.

Уже весняне сонце припікає.
Вже сон-трава перецвітати стала.
От-от зозулька маслечко сколотить,
в червоні черевички убереться
і людям одмірятиме літа.
Вже з вірію поприлітали гості.

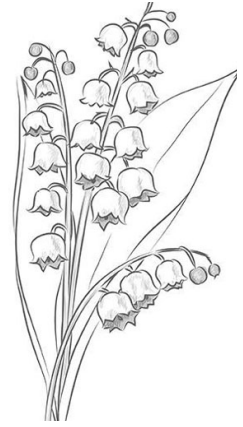
Он жовтими пушинками вже плавають
на чистім плесі каченята дикі.

Леся Українка

- 2. Устав у текст пропущені слова, скориставшись словами для довідки. Визнач час дієслів.**

КОНВАЛІЯ

Незабаром _____ конвалія.
Спочатку два широкі листочки, між ними
_____ тоненьке стебельце. По-
тім на ньому _____ маленькі
кульки. А згодом вони _____ і всі
_____ квіточки, наче чашечки.

Слова для довідки: розцвіте, з'явиться,
виросте, забілюють, розкриються, побачать.

До сторінок 124–126

- 1. Склади і запиши прислів'я з «розсипаних» слів. Підкресли дієслова.**

вода, лежачий, Під, не, камінь, тече.
рубай, якому, Не, сучок, на, сидиш.

- 2. Прочитай. Устав пропущені слова, скориставшись словами для довідки.**

_____ ламай калину біля хати,
бо вона заплаче, наче мати.
Краще _____

Край дороги _____ рубай тополю,
може та тополя — твоя доля.

Краще _____
_____ стріляй у птаха на світанні,
може він — любов твоя остання.
Краще _____

Юрій Рибчинський

Слова для довідки: не; їй онуків принеси; принеси ти їй води; з ним у небо полети.

До сторінок 126-128

- 1. Прочитай текст. Підкресли у ньому дієслова в неозначеній формі.**

ТАЄМНИЦЯ МАЙСТЕРНОСТІ (Притча)

Один заможний господар спромігся придбати кузню. Учитись йому не було коли, то вирішив віддати в науку сина.

За невелику платню коваль взявся навчити хлопця майстерності.

А син той був ледарем, бо батько не примушував його працювати.

— Ну що ж, хлопче, бери тачку і гайда по вугілля.

— Я прийшов до вас вчитися, а не найнявся працювати.

— А як ти думаєш по-іншому опанувати наше ремесло?

— Ви робіть свою справу, а я буду дивитися, спостережувати.

Коваль тільки плечима знизав.

Нарешті вийшов строк. Батько питає:

— Ану, сину, покажи, як ти навчився кувати!

Хлопець узяв молоток в руки. Гримав, гримав, а викувати нічого не зміг.

- 2. Поміркуй! Чому син не навчився ковальської справи (за текстом завдання 1)? Дай письмову відповідь, використавши опору.**

Щоб чогось _____, треба не тільки _____, _____, а _____ самому. А також _____ пояснення майстра, _____ помилки. _____, коли щось незрозуміло.

До сторінок 128–130

- 1. Прочитай слова народної пісеньки-веснянки. Підкресли дієслова, визнач їх час, число та особу. Виділи закінчення.**

Орю я, орю я
та в городі кониками,
за городом воликами.
Сію я, сію я
та в городі петрушечку.
Полю я, полю я
та в городі рученьками,
за городом ноженьками.

- 2. Доповни діалог-інтерв'ю відповідями на питання. Підкресли дієслова, визнач їх особу, число, час. Виділи закінчення.**

— Яку книгу ви зараз читаете?

— Ми _____

— Про що розповідає та що описує автор книги?

— Автор _____

— Які риси характеру виховує книга?

— Книга _____

— Чого вчить книга?

— Вона _____

— Дякую. Приємно було з вами спілкуватись.

— Так, ми віримо, _____.

До сторінок 130–133

- 1. Прочитай пісеньку-веснянку. Випиши з неї дієслова у формі майбутнього часу. Утвори від даної форми інші та запиши.**

Як посію овес та й до зерна увесь.
До зерна, до зерна, до зерна увесь.
Поскороджу овес та й до зерна увесь.
До зерна, до зерна, до зерна увесь.
Покошу я овес та й до зерна увесь.
До зерна, до зерна, до зерна увесь.
Пов'яжу я овес та й до зерна увесь.
До зерна, до зерна, до зерна увесь.

Що зроблю? Що буду робити? Що робитиму?

_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

- 2. Прочитай текст. Підкресли в ньому дієслова, визнач їх час, особу, число. Виділи закінчення.**

Незабаром засміється ласкаве сонечко. Його проміння розбудить все навколо. Забринять краплинками сліз бурульки. Заплачуть сніги. Задзюрчить пустотливий струмок.

Від ласкавого дотику золотого проміння прокинеться красуня-берізка. Заблищать кришталеві краплинки на її косах-вітах. Заструменить по всіх її жилах цілющий сік. Завирує життя, заб'є воно ключем.

До сторінок 133–135

- 1. Прочитай уривок з тексту. Визнач час, особу, число дієслів, виділи закінчення.**

— Дерева — це краса! Це чисте повітря. Це життя! — пояснює вчителька. — І якщо кожен з вас посадить і виростить хоча б по деревцю, то наше місто завітне, як сад.

За Михайлом Колесниковим

- 2. Постав дієслова майбутнього часу (з тексту завдання 1) у форму теперішнього часу. Чи змінилися закінчення?**

- 3. Допиши закінчення у дієсловах. Визнач їх час, особу, число. Закінчення виділи.**

Коли зайд_____ у ліс, відразу відчува_____ свіже чисте повітря. А побач_____ зламане або спиляне дерево, жаль заход_____ в серце і непоко_____ душу.

До сторінок 136–137

- 1. Прочитай текст. Виділи закінчення дієслів теперішнього і майбутнього часу.**

Ми ходимо до музичної школи. Там ми граємо на різних музичних інструментах, співаємо в хорі, слухаємо музичні твори різних жанрів. Особливо любимо танцювальну музику.

Ми дуже поважаємо своїх педагогів. З ними двічі на рік готуємо концерти. І коли виступаємо на сцені, маємо

шалений успіх. Вчителі кажуть, якщо ми і надалі будемо так старатися, то свої успіхи подвоїмо чи навіть потроїмо. Ми виростемо справжніми музикантами, а може й станемо відомими артистами.

2. З перших трьох речень тексту (завдання 1) випиши дієслова і добери до них форми майбутнього часу. Виділи закінчення.

До сторінок 137–139

Прочитай образок про рідну мову. Устав закінчення у дієсловах. Визнач їх особу.

Рідна мово! Ти жив_____ у моєму серці, звуч_____ так ніжно й проникливо, що заставля_____ його битися частіше. Хвилю_____ своїм словом, буд_____ в мені найкращі почуття. Ти вед_____ мене у світ літератури і відкрива_____ шлях до пізнання шедеврів світового мистецтва. Ваб_____ красою поезії. І нічого не прос_____, а тільки зич_____ те добро, те надбання поколінь, яке ти, як справжня скарбниця, береж_____ у собі. Ти переда_____ мені у спадок, і я, як справжній(-ня) українець(-нка), ніколи не зраджу тебе, рідна мово!

1. Підкресли у вірші Т. Шевченка дієслова 3-ї особи. Визнач їх число.

Сонце заходить, гори чорніють,
пташечка тихне, поле німіє.
Радіють люде, що одпочинуть,
а я дивлюся... і серцем лину
в темний садочок на Україну.
Чорніє поле, і гай, і гори,
на синє небо виходить зоря.

Тарас Шевченко

2. Постав дієслово *мріяти* у всіх особових формах теперішнього часу.

я _____ МИ _____
ти _____ ви _____
він, вона, _____ вони _____
воно _____

- Прочитай казку. Устав пропущені закінчення. Визнач час, особу і число дієслів.

БІДНИЙ ЧОЛОВІК ТА ЙОГО СИНІ

Жив собі бідний чоловік. Мав трьох синів. Хлопці повиростали. От батько клич__ їх до себе й каж__: «Ідіть у світ шукати роботи. Хто більше зароб____, той і залиш____ся при мені».

Повернулися двоє братів з грошима, а наймолодший не приніс нічого. Розсердився батько і прогнав його.

Зайшов хлопець до темного лісу. Аж бач____ — перед ним сто____ велетень.

— Чого ти, хлопче, жур____ся? — пита__.

Іван йому про все розповів.

— Коли хоч_____, іди до мене в найми.

Велетень навчив його їздити на коні, володіти шаблею, а також рахувати, читати, писати.

А одного дня каж___:

— Поїдь, Іване, на південь, повал___ упиря. Бо багато лиха він роб______ людям. А здобуд______ перемогу, — допомож___ їм. Висохн______ болота, люди посі______ хліб.

Іван все так і виконав. Ід___ назад і дивується, бо бач_____: люди працюю_____: кос______ траву, суш______ сіно, ор______ плугами.

Коли повернувся, пита___ велетня:

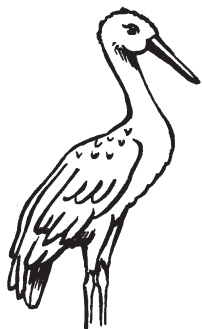
— Чому ти сам не пішов боротися?

— Бач_____, сину, коли велике діло ско_____ дужий і мудрий, воно не має тої вартості. Пам'ятай, що великі справи часто верш_____ не ті люди, які багато зна_____ і ма_____ багато сили, а ті, що ма_____ велику волю і бажання.

Ці слова задовільнили і заспокоїли Івана.

До сторінок 143–145

1. Прочитай українську народну пісеньку-веснянку. Підкресли дієслова, визнач їх час, число і рід.

Налетіли журавлі,
сіли-впали на ріллі.
Де журавка ходила,
там пшениця вродила.
Де журавлення ходило,
то там жито уродило.
Де журавель походив,
то там кукіль уродив.

2. Від поданих дієслів у неозначеній формі утвори і запиши дієслова завершеної і незавершеної дії.

	що робив?	що зробив?
будити	_____	_____
	що робила?	що зробила?
	_____	_____
	що робило?	що зробило?
вклонятися	_____	_____
	що робили?	що зробили?
	_____	_____

До сторінок 145–148

1. Від поданих слів утвори дієслова за допомогою *-ться* або *-ся*. Запиши їх у два стовпчики.

Вірить, рве, грає, веселить, збирає, водить.

_____	_____
_____	_____
_____	_____

2. Зроби звуко-буквений аналіз слів *світиться*, *пишається*.

3. Прочитай речення. Запиши їх так, щоб мова велася від першої особи однини. Розкрий дужки і правильно напиши *не* з дієсловами.

Ніколи (не) запізнюйся до школи. (Не) ображай менших, (не) сварися з товаришами. У класі (не) галасуй, розмовляй напівголосно. По коридору (не) бігай, ходи спокійно, (не) штовхайся. Коли хочеш відповісти, (не) вигукуй, а підніми руку.

ПРИСЛІВНИК

До сторінок 149–151

1. Прочитай текст. Підкресли у ньому прислівники, познач їх суфікси.

ОКРАСА КАРПАТ

На південному схилі Східних Карпат рвучко котить свої води річка Тересля. Таку назву їй дали, бо вона невтомно рве, точить, шарпає скелясті береги русла, подекуди зринає вниз дзвінкими водоспадами. Але в одному місці річка тече спокійніше, тихіше, впадаючи в невелике мальовниче озеро — Синевир.

За О. Мурановим

2. Впиши в текст потрібні прислівники, користуючись словами для довідки.

Мені _____ хочеться побувати в горах! Адже там так _____, _____! Гори піднялися _____, аждо хмар. Там, _____, вони вкриті снігом. А _____ шумлять ліси. Вище _____

і _____ вкривають схили голубі смереки. А ще вище _____ розкинулись луки-полонини, де так _____ пахнуть трави. Гірські ріки — це диво! Рвучко несуть вони свої води _____, утворюючи водограї. Так і хочеться заспівати:

Ой водо-водограй, грай для нас, грай.
Танок свій жвавий не зупиняй.
За красну пісню на всі голоси
що хочеш, водограю, попроси!

Я впевнена, що моя мрія _____ збудеться. І я почую, як _____ лунає голос трембіти, познайомлюсь з добрими, працьовитими мешканцями гір, які завжди _____ і _____ зустрічають гостей, побачу, як відображають вони красу свого коханого краю у виробах з дерева, вишиванках. Я _____ куплю вишиванку на згадку. А також вивчу на _____ декілька пісень.

_____ подякую за все і _____ запрошу когось до себе в гості, щоб показати красу і свого краю, бо вся Україна — мальовнича. В усіх її куточках _____ і _____.

Слова для довідки: нестерпно, гарно, хороше, високо, вгорі, внизу, таємниче і загадково, широко, духмяно, вниз, ймовірно, хвилююче, гостинно і щиро, обов'язково, напам'ять, сердечно, неодмінно, мальовниче і не-повторно.

До сторінок 151–153

1. Від поданих слів утвори і запиши спільнокореневий прислівник. Познач у словах корінь.

що?	який?	що робить?	як?
зелень	зелений	зеленіє	_____
синь	синій	синіє	_____

2. Навчися відрізняти іменники з прийменниками і прислівники, які звучать однаково, ставлячи питання. Спиши, розкриваючи дужки. Прислівники підкресли, прийменники обведи.

летів (у) гору	врізався (в) гору
вивчив (на) пам'ять,	подарував (на) пам'ять

До сторінок 154–155

1. Прочитай текст. Визнач його жанр, головну думку. Придумай і запиши заголовок. Випиши з тексту прислівники, розподіляючи на групи відповідно до наведених питань.

Поле-полечко! Воно повсюди є на нашій землі. Воно усіх нас годує і тому працює безупинно, цілодобово, щодня, щотижня, щомісяця і щороку. Ніколи не має спочинку...

Якось літнього дня, коли сонце пекло нестерпно, пролітав неподалік вітрик. Та й почув, як хтось жалібно стогне. Підлетів ближче і співчутливо спитав:

— Що сталося, полечко?

— Від спраги помираю, — відповіло воно, низько нахиливши ще недозрілі колоски.

Вітер лагідно погладив їх і сказав:

— Не зітхай так тяжко. Чекай на мене, я невдовзі повернуся.

Піднявся на свої крилах високо-високо, вище дерев, і полинув вдалеч.

Поле терпляче чекало. А вітрик полетів до хмаринки і гаряче почав просити її напоїти поле. Хмаринка охоче погодилась і відповіла:

— Я зроблю це залюбки. Летімо якнайшвидше до нього.

Хмаринка зручно вместила на крилах вітрика, і вони швидко полетіли.

Поле ще здалеку побачило хмаринку і дуже зраділо:

— Нарешті я нап'юся досхочу чистої дощової водички!

Хмаринка так щедро полила поле, що колосочки вмить піднялися вгору.

— Сердечно дякую тобі, хмаринко, і тобі, вітрику! Тепер мені не страшно під палючим сонцем.

<i>Коли?</i>	<i>Як?</i>	<i>Де?</i>	<i>Куди? Звідки?</i>
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____

— В якій групі прислівників найбільше? Чому?

2. До поданих слів добери і запиши антоніми.

співчутливо — _____ зручно — _____

згори — _____ повсюди — _____

тяжко — _____ щедро _____

швидко — _____ зараз — _____

здалеку — _____ лагідно — _____

До сторінок 156–157

- 1. Прочитай текст. Добери до дієслів у реченнях найвлучніші із прислівників, що в дужках. Підкресли їх.**

ЯК УРЯТУВАЛАСЯ ЛАСТІВКА

Ластівка літала (вгорі, високо) в небі...

(Раптом, несподівано, неждано) помітив її хижий шуліка й (хвацько, завзято, швидко) погнався за нею, щоб (апетитно, смачно) поїсти. Ось-ось наздожене бідолашну. (жалісно, болісно, приречено) пискнула пташка. Заплакала (гірко, тужливо, дуже), але потім (миттєво, блискавично, квапливо, швидко) згадала, що в гнізді її (довго, давно, нетерпляче) ждуть ластів'ята.

— Ні, (ніколи, нізачо) не наздожене мене хижий шуліка.

Стрілою полинула тоді ластівка й (надійно, впевнено) сховалась у гнізді. Ластовенята (заспокоєно, радісно, збуджено) запищали.

За Василем Сухомлинським

- 2. Запиши, як діяла ластівка (за текстом Василя Сухомлинського із завдання 1).**

Ластівка діяла _____

ПОВТОРЕННЯ ВИВЧЕНОГО

Сторінки підручника в електронному додатку

1. Прочитай вірш. Зроби звуко-буквений аналіз виділених слів.

Тополиний лист в діброві
шелестить **своє** весні —
таємниче в рідній мові
одкривається мені.

Володимир Лучук

-
2. Поділи на склади для перенесення подані слова.

тополиний — _____

рідний — _____

3. До поданого слова добери і запиши синоніми.

Діброва, _____

4. Продовж речення. Устав пропущені слова.

Слово (яке?) _____ .

Слово може возвеличити, _____, _____,

а може й _____.

5. Вітаючи когось з днем народження, ми завжди бажаємо щастя, не вказуючи конкретно, чого саме. Чому? Запиши, у чому ти вбачаєш своє щастя.

Я буду щасливий(-а), коли _____

_____.

Я відчуваю щастя, коли _____

Я готовий(-а) _____

- 6. Прочитай. Яка головна думка вірша? Підкресли дієслова, ужиті в неозначеній формі.**

Яке велике щастя — просто жити,
стрічати радо кожен день новий.
Любити світ і всіх людей любити,
та відчувати вітерець легкий,
і чарівну красу навколо себе.
І чути сум і радість у піснях,
летить у мріях у високе небо,
немов казковий, легкокрилий птах.
Яке то щастя — сонце зустрічати!
Любити й дивуватись кожну мить.
Красу землі всім серцем відчувати,
яка навколо радісно бринить.

Надія Красоткіна

- 7. До поданих слів добери і запиши антоніми.**

добрий — _____

біда — _____

- 8. Прочитай легенду Наддніпрянщини. Підкресли речення, що виражають головну думку. У першому реченні виділи головні і другорядні члени речення.**

ЗА ДОБРО — ДОБРОМ

Літала бджола і попала в колодязь. Крила намочила, вилетіти не могла.

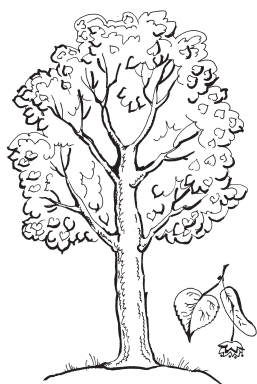
Голуб побачив її біду, виламав дзьобом галузку і впустив у колодязь. Бджола вилізла на листя, крила її обсохли, і вона полетіла у свій вулик.

А через якийсь час бджола врятувала голуба, коли його хотів убити лісник.

Націлився лісник на голуба, та прилетіла бджола і вжалила стрільця в ніс. Він вистрелив, та не влучив.

От кажуть у народі: «Рятуючи одне одного, віддячують за добро добром».

9. Прочитай вірші українських поетів. Якій порі року вони присвячені?

На дзвінкій галяві теплим літом
заквітчалась липка першим цвітом
і сама страшенно здивувалась:
— Та невже ж таке зі мною сталось?..
В лісі меду теплого наліто.
Пахне цвіт на липці.
Пахне літо!

Марія Пригара

Добери заголовок. Підкресли граматичну основу першого речення.

Я люблю у лузі квіти,
де весь день гудуть джмелі,
і метелик носить літо
на легенькому крилі.

Ганна Чубач

Підкресли образний вислів, який тобі сподобався. Добери прикметники до даного слова.

Квіти (які?) — _____

10. Прочитай вірш. Підкресли займенники. Визнач їх число, особу, відмінок.

Я хочу на озеро Світязь,
в туман таємничих лісів.
Воно мені виникло звідкись,
у нього стосот голосів.
Воно мені світить і світить,
таке воно в світі одне.
— Я Світязь, я Світязь, я Світязь!
Невже ти не чуєш мене?

Ліна Костенко

— А куди ти хочеш поїхати відпочивати влітку? А може водойма є у твоєму місті чи селі? Продовж речення.

Влітку я хочу поїхати _____,
бо люблю _____.

**11. Прочитай вірш. Розбери за будовою слово *тихесенький*.
Зроби звуко-буквений аналіз слова *прощай*.**

Тихесенький вечір на землю спадає
і сонце сідає в темнесенький гай.
Ой сонечко ясне, невже ти втомилось,
чи ти розгнівилось? Іще не лягай!

Володимир Самійленко
